

JUHLAJULKAISU

**SUOMALAINEN
LAKIMIESYHDISTYS**

1898 · 22/10 · 1948

SUOMALAINEN LAKIMIESYHDISTYS

TOIMITUSKUNTA:

AARNE REKOLA

V. MERIKOSKI

TAUNO TIRKKONEN

ILMARI MELANDER

TYRVÄÄN KIRJAPAINO OY - VAMMALA 1948

ISSN 0356-7222

ISBN 978-951-855-702-2 (PDF)

Katsaus Lakimies-lehden vaiheisiin

Kirjoittanut

Lakit. tohtori *Tauno Ellilä*

I. Oman aikauskirjan »Lakimiehen» julkaisemista saataneen pitää näkyvimpänä ja säilyvimpänä ilmauksena nyt viisikymmentä vuotiaan täyttävän Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen toiminnasta. Tosiasiallisesti siinä on nähtävissä eräs koko yhdistyksen tärkeimmistä toimintamuodoista, kuten vastaavasti muissakin tieteellisissä yhdistyksissä on asianlaita. Lakimiehen merkitystä on korostettu jokavuotisissa toimintakertomuksissa; ja varhaisemmissa katsauksissa lakimiesyhdistyksen vaiheisiin sekä *Lauri Ailio* (»Katsaus Suomalaisen lakimiesten yhdistyksen syntyyn ja vaiheisiin kuluneena 30-vuotiskautena», LM 1928 s. 209 ss., etenkin s. 220 s.) että *Lauri Borenius* (»Katsaus Suomalaisen lakimiesten yhdistyksen vaiheisiin viimeisenä 10-vuotiskautena», LM 1938 s. 305 ss., etenkin s. 310 s.) pitävät Lakimiehen julkaisemista erinomaisen tärkeänä, ellei ehkä ensisijaisenaikin toimintamuotona.

Varsinkin aikaisempina vuosinaan Lakimies on ollut monelle suomalaiselle lakimiehelle pääasiallinen ja jopa ehkä ainoakin henkinen yhdyside, kun ajatellaan eri puolilla maata hajallaan asuvia lakimiehiä. Mutta yhä edelleenkin — vaikka yhdistystoiminnan rikastuttua ja monipuolistuttua muutkin toimintamuodot ovat tulleet merkittävämmiksi, kuten tässä juhlaulkaisussa oleva hallintoneuvos *A. K. Ikkalan* kokonaiskatsaus osoittaa — Lakimiehellä yhdistyksemme aikakauslehtenä tulee varmasti olemaan tärkeä osuutensa ja merkityksensä Lakimiesyhdistyksen itselleen luomien tarkoituserien toteuttamisessa. Sen vuoksi tänä yhdistyksen juhlayuonna, jona Lakimiehellä on takanaan 45-vuotinen elämäntaival, on aihetta silmätä lehden tähänastisia vaiheita. Lakimiehen vuosikerrat mer-

kitsevät juhlivalle yhdistyksellemme eräänlaista »elämänsä kuvakirjaa». Tarkastelemalla miten Lakimies perustettiin, mitkä olivat sille asetetut päämäärät ja toiveet sekä miten lehden tarkoituspieriä on toteutettu, tehdään kunniaa lähinnä niille suomalaisille lakimiehille, joiden ansiota lehden synty ja kehitys on ollut, mutta samalla annetaan tunnustus Lakimiehen saamalle kannatukselle ja mielenkiinnolle lukijakuntansa keskuudessa. Ilman tätä kannatusta Lakimies olisi ehkä kuollut jo alkuunsa, kuten lehden toimituksen toisena toimivuonna lukijoilleen antamasta vetoomuksesta saatetaan aavistaa, tai ainakin viettänyt vain kituliasta elämäänsä. Lukijakuntaa, joka jo »passiivisella» osanotollaan on auttanut lehden kehitystä, on siitä kiitettävä. Sitäpaitsi tuosta passiivisesta tahosta on nousut monia aktiivisia tekijöitä, jotka tieteellisillä kirjoitelmillaan tai muunlaisilla avustuksillaan ovat alkuajoista lähtien ja varsinkin viimeisinä vuosikymmeninä antaneet lehdelle sen olennaisen sisällön muodostaen siten eräänlaisen oikeustieteellisen hengenviljelyn kantajoukon, mitä Lakimiehen ja koko yhdistyksen on tästä erikoisesti kiittäminen.

Eräissä kohdin on syytä ulottaa katsaus myös alkuvuosiin, varsinkin Lakimiehen syntyvaiheisiin ja ensimmäiseen ohjelmajulistukseen, joista johtoa tarjoavat Lakimiehen ensimmäisessä numerossa 1903 (s. 1—4) ollut johtoartikkeli »Lukijalle» ja toisen vuosikerran 1904 sisältämä vetoamus »Lukijalle» (s. 183—186) sekä erinäiset Lakimiehessä olleet tiedonannot ja vanhojen yhdistyksemme kokousten pöytäkirjat. Mutta koska ennestään on olemassa *F. O. Liliuksen* artikkeli »'Lakimies' kymmenvuotiaana» (LM 1912 s. 326—329) ja *El. Kailan* retrospektiivinen katsaus »Lakimieslehti 25-vuotias» (LM 1927 s. 249—256), niin tässä yhteydessä päähuomio kiinnitetään sen jälkeiseen aikaan eli viimeksi kuluneeseen 20-vuotiseen ajanjaksoon.

II. *Lakimiehen toimituksen vaiheet.* — Lakimiehen *syntysanat* on lausuttu joissakin niistä suomalaisten lakimiesten kokouksista, joita pidettiin ennen kuin nykyinen yhdistys oli virallisesti perustettu. Ensimmäinen vuosikerta on vuodelta 1903. Aivan tarkkaa tietoa Lakimiehen henkisestä »isästä» ei ole tiedossamme, mutta tämä kunnia lankeaa joko professori *Allan Särkilahdelle* (*Serlachiukselle*) tai silloiselle professorille, sittemmin tasavallan presidenttinämme olleelle *K. J. Ståhbergille*, sillä ensiksimmäinittu on itse kertonut (LM 1928 s. 118), että jompikumpi heistä teki ehdotuksen

ja toinen taas sitä heti välittömästi kannatti. Joka tapauksessa perustamisajatuksen toteuttajaksi tuli *Allan Särkilahti*, joka oli Lakimiehen pää- ja vastaava toimittaja ja joutui aikanaan tekemään jopa taloudellisiakin uhrauksia lehden elossa pitämisen hyväksi puhumattakaan siitä, ettei työstä koitunut alkuaikoina mitään palkkaa. Samanlaista pyyteetöntä työtä ovat suorittaneet eräät muutkin Lakimiehen toimittajat, kuten oikeusneuvos *F. O. Lilius*. Ja vaikka myöhemmin onkin jonkin verran palkkiota maksettu muulle toimituskunnalle, paitsi päätoimittajille, samoin kuin myös artikkelien kirjoittajille, niin se ei ole läheskään vastannut sitä työtä, mitä itsekukin on Lakimiehen hyväksi siten tehnyt.

Lakimiehen toimituksen ovat muodostaneet:

Päätoimittajat:

- 1) professori *Allan Särkilahti* 1903—1917
- 2) oikeusneuvos *F. O. Lilius* 1918—1922
- 3) *Allan Särkilahti* uudelleen 1923—1935
- 4) oikeusneuvos *Kustavi Kaila* 1936—1944
- 5) hallintoneuvos, sittemmin professori *Aarne Rekola* 1944—eteenpäin.

Toimitussihteerit:

- 1) lakit. kand. *Philip Suuronen* 1903—1904
- 2) oikeusneuvos *F. O. Lilius* 1904—1917
- 3) oikeussihteeri *Kustavi Kaila* 1918—1925
- 4) lakit. tri, sittemmin professori *Elieser (Elpiö) Kaila* 1926—1932
- 5) oikeusneuvos *Kustavi Kaila* 1933—1935
- 6) lakit. tri, sittemmin professori *Tauno Tirkkonen* 1936—1945
- 7) 1946—eteenpäin lakit. tri *Ilmari Melander*.

Kirjallisuusosaston toimittajat:

- 1) professori *V. Merikoski* 1943
- 2) lakit. tri *Tauno Ellilä* 1944—eteenpäin.

Oikeustapausten osaston toimittajia ei lehdessä ole nimetty, mutta viimeksi ovat oikeustapaustusosastosta huolehtineet korkeimman oikeuden osalta oikeusneuvos *Väinö Lumme* vuoteen 1947 ja siitä lähtien oikeusneuvos *Niilo Luukanen* sekä korkeimman hallinto-oikeuden osalta presi-

F. A. PEHKONEN

Varapuheenjohtaja 1919

LAURI CEDERBERG

Varapuheenjohtaja 1921—1922 ja 1925—1928

VÄINÖ KANNEL

Varapuheenjohtaja 1933

EINO J. AHLA

Varapuheenjohtaja 1938—1945

AARNE REKOLA

Varapuheenjohtaja 1948—
Lakimiehen päätoimittaja 1944—

LAURI BORENIUS

Hallituksen jäsen 1936—
Sihteeri 1937—1940

dentti *U. J. Castrén* vuoteen 1944, hallintoneuvos *Rekola* vuoteen 1947 ja hallintoneuvos *A. K. Ikkala* siitä alkaen.

Vuosina 1921—1928 esiintyy *Lakimiehen* nimilehdellä myös luettelo vakinaisista avustajista, siis eräänlainen toimituskunta on työskennellyt varsinaisen toimituksen ohessa. Sen ovat muodostaneet *Lakimiehen* palstoilla usein tavatut nimet *Iivar Ahava*, *Lauri Cederberg*, *Kyösti Haataja*, *Niilo A. Mannio* ja *F. A. Pehkonen*, kaikki joko oikeustieteen harjoittajia tai käytännön tunnetuimpia lakimiehiä. Myöhemmin ei vakinaisesta avustajakunnasta esiinny samanlaista mainintaa. On kuitenkin huomautettava, että *Lakimiehen* toimitus on erinäisissä asioissa neuvotellut yhdistyksen hallituksen kanssa, ja muistutettava myös siitä, että tosiasiassa eräät tässä katsauksessa jälemmin mainittavat ahkerimmat avustajat hyvällä syyllä voitaisiin lukea tuollaiseen avustajakuntaan kuuluviksi. Milloin jonkin artikkelin sisältö on ollut toimitukselle kokonaan tuntematon tai herättänyt joitakin epäilyksiä, on *Lakimies* saattanut käyttää *asiantuntijoina*, joiden sana on paljon painanut, kunkin asianomaisen alan tunnettuja auktoriteetteja, ennen kaikkea jotakin yliopiston professoria tai muuta opettajaa. Näin menetellen on välttytty siltä, että näiden olisi muutoin ehkä heti verkseltään ollut ryhdyttävä polemiikkiin *ex cathedra*, kuten välistä silti on tapahtunut. Tieteellisistä kysymyksistä voidaan tosin usein olla perustellusti eri mieltä, mutta tarjotakseen lukijoilleen — joihin kuuluvat myös lainkäyttäjät — kunnollista ja mahdollisimman pätevää luettavaa, ei miinkään arvovallastaan kiinni pitävään aikakauskirjaan sovi ottaa ilmeisiä virheellisyyksiä ja harhaanjohtavia käsityksiä. Tämän johdosta tulee mieleen aatos, eikö kenties olisi aihetta perustaa *Lakimieheen* vastaisuudessa jonkinlainen vakinainen neuvottelijakunta, joka sopivassa suhteessa edustaisi eri oikeusaloja ja joiden joukossa olisi myös joku tunnettu käytännön lakimies.

Niin kuin *Lakimies*-lehdessä aikanaan olleista merkkipäivä- ja muistokirjoituksista¹ tarkemmin näkyy, on *Allan Särkilahti* ollut se mies, joka — seuraajilleen esimerkiksi ja velvoitukseksi — ansaitsee teoistaan vallan erikoisen kiitosmaininnan. Lasketaanhan hänen — niin kuin *Antti Tulenheimo* on muistopuheessaan sanonut — lehden 25-vuotisen puolimatkan

¹ Ks. LM 1935 s. 265 s.; *Antti Tulenheimon* pitämä muistopuhe LM 1936 s. 1 ss. sekä LM 1928 s. 118 s.

taipaleen aikana kirjoittaneen 22 % kaikista varsinaisista kirjoituksista! Hänen seuraajansa, manan majoille menneet *F. O. Lilius* ja *Kustavi Kaila* tekivät myös parhaansa ja vanhaa hyvää perinnettä edelleenkin jatketaan.² Sopii vain viitata pariin yhdistyksemme puheenjohtajain taholta annettuun tunnustukseen. Neljännesvuosisataa sitten vietetyn juhlan aikainen puheenjohtaja *U. J. Castrén* aivan erikoisesti korosti Särkilahden ja hänen johtamansa Lakimies-lehden suurta merkitystä suomalaisen oikeuselämän kehityksessä yleensä, lausuen tunnustuksen sanoja myös hänen seuraajistaan. Ja vuoden 1938 40-vuotisjuhlan aikainen puheenjohtaja *Kaarlo Kaira* on, asetettuaan kysymyksen, oliko yhdistyksen toiminnassa ja työskentelymuodoissa sellaista toimintaa, jota voitaisiin kutsua tieteelliseksi, päätenyt myönteiseen tulokseen ja erikoisesti tällöin huomauttanut Lakimiehen ensi käden merkitystä. Eikö siten ole annettu kaunis tunnustus aikakauslehtemme panoksesta!

Painatusta ja levikkiä koskevista tiedoista, niin kuivia kuin ne ehkä ovatkin, mainittakoon lyhykäisesti seuraavaa. Aluksi Lakimies ilmestyi kokonaan *Allan Särkilahden* omissa nimissä, kunnes vuodesta 1907 lähtien Suomalainen Lakimiesten yhdistys ryhtyi itse sen julkaisijaksi ja kustantajaksi. Vuosina 1921—1936 lehteä kustansi *Werner Söderström Osakeyhtiö* tunnetun suurliikkeen arvon mukaisella tavalla. Vuoden 1937 alusta yhdistyksemme jälleen otti kustannusvastuun harteilleen.

Lehden ensimmäiset vuosikerrat on painettu Helsingissä *Osakeyhtiö Kauppakirjapainossa* vuoteen 1920 saakka (vuosina 1919—20 on painatus-toiminimeksi merkitty *Kauppakirjapaino*) sekä vuodesta 1921 lähtien vuoden 1942 loppuun *Werner Söderström Osakeyhtiön* kirjapainossa Porvoossa. Sitten vuoden 1943 alusta alkaen *Tyrvään Kirjapaino Oy* on suorittanut yhä suuritöisemmäksi muodostuneen painatuksen Vammalan kauppalaissa olevassa kirjapainossaan.

Lakimiehen koko on yleensä kasvanut jokaisena kymmenvuotiskauteen. Ensimmäinen vuosikerta käsitti 234 sivua. Sitten on vuosikertain sivulukujen keskiarvo vähitellen noussut yli 300:n. Viimeisten kahdenkymmenen vuoden kasvua valaisee seuraava taulukko:

² *F. O. Liliuksesta* on muistopuhe LM 1928 s. 267 ss. sekä *Kustavi Kailasta* LM 1944 s. 109 ss. Edellisen on laatinut *Kustavi Kaila* ja jälkimmäisen *Tauno Tirkkonen*.

Tauno Ellilä

1928	378	sivua	
1929	388	»	
1930	384	»	
1931	366	»	
1932	295	»	
1933	320	»	
1934	324	»	
1935	330	»	
1936	399	»	
1937	519	»	
1938	516	»	
1939	720	»	
1940	430	»	
1941	747	»	(tähänastinen ennätysmäärä!)
1942	481	»	
1943	552	»	
1944	552	»	
1945	588	»	
1946	643	»	
1947	689	»	

Vuoden 1941 ennätyslaajuuteen olivat vaikuttamassa *Kyösti Haatajalle*, *Lauri Cederbergille* ja *P. E. Svinhufvudille* omistetut juhlanumerot, joiden sivuluku sisältyy vuosikerran juokseviin sivulukuihin.

Levikkisuhteista on selvennykseksi sanottava, että yhdistyksen jäsenet ovat ilman eri maksua saaneet lehtensä ja että ulkopuolisia tilaajia ei ole ollut paljon. Muutamia vapaakappaleita on käytetty vaihtotarkoituksiin. Viimeisiltä ajoilta levikki on ollut seuraavanlainen:

1927	jäsenille	655	ja yhteensä	861
1928	»	691	»	1080
1929	»	701	»	932
1930	»	670	»	949
1931	»	685	»	920
1932	»	696	»	919
1933	»	683	»	895

1934	jäsenille	693	ja yhteensä	890			
1935	»	802	»	»	862		
1936	»	866	»	»	1002		
1937	»	1001	»	»	(tiedot puuttuvat)		
1938	»	1117	»	»	(» »)		
1939	»	1155	»	»	1362		
1940	»	1183	»	»	1295		
1941	»	1216	»	»	1352	sekä koko painos	1800
1942	»	1243	»	»	1376	» » »	1800
1943	»	1334	»	»	1482	» » »	1800
1944	»	1389	»	»	1568	» » »	1800
1945	»	1573	»	»	1771	» » »	2000
1946	»	1658	»	»	1921	» » »	2200
1947	»	1781	»	»	2122	» » »	2500
1948	»	1870	»	»	2153	» » »	2500

Erityisestä toimeksiannosta on Lakimies-lehdessä olleista kirjoituksista tehty kaksi hakemistoa. Nämä molemmat on laatinut oikeusneuvos, sittemmin hovioikeuden presidentti *Wäinö Kannel*. Ensimmäinen, joka on vuodelta 1928, käsittää vuosikerrat 1903—1927. Toinen täydellisempi (painettu Vammalassa 1946. 232 sivua) koskee vuosia 1903—1944 ja sisältää systemaattiset sekä aakkoselliset hakemistot.

III. Kun Lakimies-lehti vuonna 1903 läksi alkutaipaleelleen, niin se määritteli tulevan toimintansa suuntaviivat. Yleisluontoisesti ilmoitettiin pyrittävän tarjoamaan »maamme lakimiehille *suomenkielistä lainopillista lukemista*». Sillä ei vielä liikoja luvattu. Joka tapauksessa myönnettävä on, että tämän lupauksensa *suomenkielisen* luettavan tarjoamisessa lehti on kirjaimellisesti täyttänyt. Lehden ajallaan julkisuuteen saattaminen voi joskus olla jokaisen lehden toimitukselle kovan työn takana. Lakimiehen ensimmäiset — muuten palkattomat — toimittajat ovat tämän varmasti tunteneet, kun ulkoa päin on ollut nykyistään paljon vaikeampaa saada avustuksia lehteen. Mutta ei ole sanottua, etteikö joskus myöhempinäkin vuosina toimituksen ole ollut pakko »tyytyä siihen, mitä kulloinkin on ollut tarjona», mitä seikkaa *F. O. Lilius* on kymmenvuotiskat-

sauksessaan valitellut. Enimmäkseen kuitenkin lienee kirjoituksia myöhemmin aikoina ollut ulkoapäinkin siinä määrin tarjolla, että niihin nähden on voitu suorittaa valikoimisia ja ylläpitää korkeitakin vaatimuksia. Sotien aikana ja niiden jälkeisissä vaikeammissa oloissa lehden painattaminen on kuitenkin välistä ollut enemmän aikaa viepää, mistä johtuen luettavaksi tarjottava on joutunut lukijakuntansa käsiin joskus ehkä jopa kuukausikaupalla sen jälkeen kuin käsikirjoitukset on toimitukselle jätetty. Tähän on osaltaan vaikuttanut sekin seikka, että Lakimiehen yksityiset numerot ovat viime vuosina paisuneet jopa normaalikokoisen kirjan mittoihin, joiden painatus vie luonnollisesti aikansa. Kuitenkin lienee vain ani harvoin sattunut, että painatuksen viivästymisestä johtuen kirjoitelma olisi kokonaan tai joiltakin osin ehtinyt menettää ajankohtaisuutensa taikka paikkansa pitävyyden.

Lakimies-lehden kirjoituksille on edellä kerrotuin tavoin jo alunperin asetettu vaatimukseksi suomenkieli. Verrattuna muihin Suomessa ilmestyviin puhtaasti lakitieteellisiin aikakausjulkaisuihin, nimittäin vanhempaan veljeensä Lainopillisen yhdistyksen (*Juridiska Föreningen i Finland*) aikakauskirjaan *Tidskrift, utgiven av Juridiska Föreningen i Finland* sekä Suomen asianajajaliiton *Defensor Legis*-nimiseen äänenkannattajaan, joissa kyllä on ja viimeksimainitussa jopa valtaosaltaan suomenkielisiä kirjoituksia, Lakimies-lehti edelleenkin on ainoa suomenkielellä ilmestyvä oikeustieteellinen aikakautinen julkaisu. Seikka on velvoittanut Lakimiestä erikoisesti vaalimaan suomalaisen lakikielen kehittämistä sekä oikeustieteellisissä esityksissä että lainkäytössä ja lainsäädännössä. Pääpaino on ollut positiivisissa ponnisteluissa tieteellisen tekstin, lainsäädännön tuotteiden sekä oikeusistuinten ratkaisujen ja pöytäkirjojen ynnä yleensä virkakielen parantamiseksi ja yhdenmukaistamiseksi. Mutta joskus on tätä ohjelmaa toteutettu myös negatiivisesti, s.o. käymällä käsiksi kielellisiin seikkoihin tämän alan rikkaruohojen kitkemiseksi ja kielikentän hyvin hoitamiseksi sekä entisestään kaunistamiseksi. Oikeakielisyyttä, kielen kauneutta ja oikeudellisen terminologian luomista ja vakiinnuttamista ovat korostaneet Lakimiehen palstoilla eri aikoina mm. miehet sellaiset kuin *Iivar Ahava*,³

³ LM 1916 s. 51 ss. ja 1945 s. 583 s.

Anton Kotonen,⁴ Allan Serlachius (Särkilahti),⁵ Rafael Erich,⁶ Elpiö Kaila,⁷ Allan Viranko,⁸ Kustavi Kaila,⁹ Wäinö Kannel¹⁰ V. Merikoski,¹¹ Aarne Saarialho¹² sekä Lakikielen sanakirjan tunnettu tekijä Y. J. Hakulinen.¹³

Siitä joka on joutunut kielimestarien sanan moukarien alaiseksi ei varmaankaan ole tuntunut hyvältä, varsinkaan jos puuttuminen on ollut kovakouraista. Mutta yleisen edun vuoksi siihenkin on ollut joskus mentävä. Ja kirjoittelullaan julkisuuden arealle asettunut antautuu julkisen kritiikin alaiseksi ei ainoastaan sanottavansa asiallisen sisällön puolesta vaan myöskin kielellisten heikkouksien kohdalta. Kielimestarien puuttumisen alaiseksi joutuneella itselläänkin on kyllä ehkä voinut olla tunnustuksenarvoinen halu tarjota suomenkielistä luettavaa, jota esim. varhaisempina aikoina yliopistollisista oppikirjoista kovasti kaivattiin. Milloin kysymyksessä on ollut enemmän vain makuasia tai hyvän kielivaiston puute taikka se erilainen lähtökohta, mikä johtuu länsi- ja itäsuomalaisen kielenkäytön ja kielikorvan keskinäisistä eroavaisuuksista, on kieliarvos- teluissa joskus tullut ehkä liian vahvanlaisestikin sanotuksi.

Kieltä on Lakimies joutunut vaalimaan myös epäsuorasti siten, että se on kyennyt tarjoamaan artikkeleissaan mestarillisen suomenkielen mallinäytteitä. Joillakin kirjoittajilla näyttää olevan suorastaan sellaisen armolahja loistavan tyylitaituruutensa ohella. Heidän artikkelejaan lukee suurella nautinnolla sellainenkin lakimies, jonka alaan artikkelin sisältö ei läheisesti tai lainkaan kuuluisikaan, oppiakseen vain parantamaan omaa kielivaistoaan ja esittämistyyliään. Voitoksi on luettava myös monet uudet termit, jotka ovat nähneet päivänvalon Lakimiehen palstoilla. Jotkin niistä ovat ehkä »nukkuneet nuorena», mutta toiset on omaksuttu oikeuskieleemme joko sellaisenaan tai edelleen kehitettyinä. Oma asemansa tässä suhteessa on *Elpiö Kailalla*. Hänen artikkeleissaan käyttämistään ja erikoi-

⁴ LM 1927 s. 284, 1928 s. 105 ss. ja 1933 s. 59 ss.

⁵ Useissa kirjoituksissaan.

⁶ LM 1907 s. 76 ss. ja 1937 s. 368 ss.

⁷ LM 1930 s. 378 s. ja 1932 s. 285 ss.

⁸ LM 1931 s. 224 ss., 1935 s. 311 ss. ja 1936 s. 101.

⁹ LM 1943 s. 474.

¹⁰ LM 1935, s. 246 ss.

¹¹ LM 1939 s. 435 ss.

¹² LM 1945 s. 269 ss.

¹³ LM 1945 s. 157 ss.

sessä ehdotuksessaan (LM 1932 s. 285 ss.) esittämistään sanoista positiivisina saavutuksina mainittakoon mm. »kumoava» (ekstinktiivinen) saanto, »ehdonvaltainen» (dispositiivinen) oikeussäännös ja »tunnusmerkistö» (Tatbestand). Viimeisiltä vuosilta on taas tunnetuimpana sanaseppona mainittava Y. J. Hakulinen (ks. LM 1945 s. 157 ss. »Suomalaisen lakikielen kehittämisestä»). Lakimiehen artikkelit ovat myös olleet hyvänä lähteenä Lakikielen sanakirjaa laadittaessa. Toimituksen sisäisiä »salaisuuksia» paljastamatta voitaneen mainita siitäkin, että eräissä tapauksissa artikkeli on hyväksytty Lakimieheen vasta sen jälkeen, kun joku kielimies on korjannut sen luvattomanlaisen heikkoa kieliasua, ja eivätköhän toimitussihteeritkin, joiden tehtäviin kuuluu kaiken oikovedoksen tarkastus, heille ominaisella näppäryydellään ole pientä kielellistä tasoitusta ja silausta joutuneet tekemään.

Suomenkielisyysvaatimuksesta tiukasti kiinnipitämisestä on johtunut myös eräitä rajoituksia. Ulkomaisten tieteisoppineitten laatimia artikkeleita ei ole voitu, eikä edes lyhyitä tervehdyksiäkään, niiden alkukielellä lehteen ottaa, vaan ainoastaan suomeksi käännettyinä. Sen vuoksi niiden lukumäärä on jäänyt varsin vähäiseksi. Mainittakoon tässä mielessä kuitenkin viime vuosikymmeniltä unkarilaisen *Paul von Angyalin* kaksi suomennettua artikkelia »Vakaumuksellinen rikoksentekijä» (LM 1938 s. 211 ss.) ja »Yleisen mielipiteen rangaistus» (LM 1938 s. 1 ss.); samoin unkarilaisen *Lajos de Zeheryn* esitys »Oikeudenhoidon järjestely Unkarissa» (LM 1938 s. 433 ss.); eestiläisen *Ants Piipin* kirjoitus »Eestin valtiosääntö historialliselta ja dogmaattiselta kannalta tarkasteltuna» (LM 1940 s. 8 ss.); italialaisen *Giacomo Pauluccin* esitelmä »Kansainliiton tarkoitusperät ja toimintamuodot» (LM 1930 s. 225 ss.); ruotsalaisen *Nils Herlitzin* kokous-esitelmä »Pula-aika ja omistusoikeus» (LM 1943 s. 444 ss.) ja norjalaisen *Frede Castbergin* esitys »Perustuslaki ja oikeudellinen selvittely Norjassa» (LM 1945 s. 412 ss.)

Sen jälkeen kuin Lakimiesyhdistyksen säännöt vuonna 1940 muutettiin, kävi mahdolliseksi, että myös maamme ruotsalaiset lakimiehet saattoivat liittyä Lakimiesyhdistykseen. Lakimies-lehden vaiheisiin tämä seikka on vaikuttanut positiivisesti ei ainoastaan levikin lisääntymisessä vaan myöskin eräiden huomattavien artikkelien saamisessa tältä entiseen verrattuna uudelta lakimiestaholta.

IV. Aikakauslehden merkityksen ja arvon muodostaa sen asiallinen sisältö. Millaiseksi tämä oli alkujaan suunniteltu ja miten alkuperäisiä suunnitelmia on noudatettu tai ehkä jouduttu muotoamaan?

Kun Lakimies yhdistyksensä aikakauskirjana luonnollisesti kannattaa niitä aatteita ja pyrkimyksiä, jotka on luonnehdittu yhdistyksen säännöissä, voidaan jo säännöistä niiden eri kehitysmuodostuksissa saada jotakin johtoa tässä suhteessa.

Vanhimmissa säännöissä (ks. LM 1905 s. 226) lausutaan, että »Yhdistyksen tarkoituksena on olla yhdyssiteenä lakimiesten kesken lainopillisen harrastuksen ja laintuntemuksen edistämiseksi suomenkielisillä esitelmillä, keskusteluilla ja *julkaisuilla*». Viimeksi mainittuun toimintatyyppiinhän kuuluu myös aikakauslehden julkaiseminen. Sen enempää eivät nämä säännöt paremmin kuin joulukuun 19 päivänä 1919 hyväksytyt säännöt, joissa yhdistyksen sanotaan toteuttavan tarkoitustaan mm. »toimittamalla ja kustantamalla suomenkielistä *lainopillista kirjallisuutta*», asiata valaise Lakimiehen kohdalta. Marraskuun 15 päivänä 1940 hyväksytyjen uusien sääntöjen 2 §:ssä vasta lausutaan nimenomaan myös *aikakauskirjojen toimittamisesta ja kustantamisesta*, mikä sääntöjen kohta on siten tavallaan perustavaa laatua Lakimiehen toiminnalle. Huomiota ansaitsee myös se sääntöjen kohta, jossa yhdistyksen tarkoituksena uutena toteuttamistapana mainitaan yhteydenpito ulkomaisiin järjestöihin. Sen hengessä on myös Lakimies ollut vuorovaikutuksessa eräitten ulkomaisten vastaavien oikeustieteellisten aikakauskirjojen kanssa, mikä on rikastuttanut varsinakin kirjallisuusosastoa.

Lakimiehen sisältö tuli itse asiassa melko tarkasti hahmotelluksi, ainakin ääripiirteiltään, jo ensimmäisessä numerossa 1903 olleessa *ohjelmajulistuksessa*, mikä sisälsi selvän toimintasuunnitelman. On syytä panna merkille kaksi seikkaa. Lakimiehen ensimmäinen toimitus, lähinnä ilmeisesti sen pää *Allan Särkilahti*, osasi ja uskalsi heti alkuunsa luoda toimintaohjelman, missä lehden tuleva sisältö yksityiskohtaisesti määrättiin ja eri osat asetettiin toisiinsa nähden jopa tiettyyn tärkeämyysjärjestykseen. Mutta toiseksi: tämä ohjelma on kyetty toteuttamaan ja tänä päivänäkin alkuperäinen ohjelmajulistus pätee melkein semmoisenaan. Lisäksi vain on tullut eräitä uusia piirteitä.

Sisällöltään lehti tarkoitti tarjota, kuten jo kansilehdellä 1903 oli mainittu ja lukijoille osoitettu johtoartikkeli korosti, »lainopillista lukemista». Ala tuli siten olemaan mitä laajin: liikuttiin oikeustieteen ja oikeuskäytännön kaikilla aloilla. On ymmärrettävää, että kun lähdettiin vähäisestä alusta, niin ei tullut ehkä mieleenkään suunnitella sisältöä koskemaan vain jotakin oikeustieteen tiettyä haaraa, kuten rikos- tai siviilioikeutta. Mutta yhtä merkillepantavaa on, että samalla linjalla ollaan yhä edelleenkin. Spesialisointiin ei alkujaan menty eikä siihen ole vielääkään tultu. Tästä perusjärjestelystä on ainakin alkuvuosina ollut pääasiassa vain etuja. Kun abstraktinen lukijain piiri oli mahdollisimman laaja, niin taloudellinen kannattavuus oli paremmin laskelmoitavissa. Tältä pohjalta lähtien oli luonnollisesti helpompaa uskoa saatavan avustuksia myös toimituksen ulkopuolelta. Taipaleelle lähdettäessä enemmän kuin seuranneina vuosina-kaan ei näyttänyt tarvinneen pelätä, että lehti tulisi paisumaan liian laajaksi tai käsittämään myös semmoista, mikä ei oikeassa suhteessa kiinnostaisi kaikkea lukijakuntaa. Näin tuli luoduksi ääripiirteiltään sama runko, mikä Lakimiehellä nykyäänkin on. Teoreettisesti se käsitti ja käytännössä on myös tullut käsittämään kaikki ne eri oikeusalat, jotka ovat esim. olleet yliopistollisessa lainopillisessa opetuksessa eri oppiaineina.

Mielenkiintoa ei puuttune niiltä kaavailuilta, joita tämän laajalle vedetyn kehiksen sisällä suunniteltiin eräissä periaatteellisissa ja yksityiskohtia koskevissa suhteissa, sillä ne ovat yhäkin ajankohtaisia ja pääosiltaan ajantasoisiaakin.

V. Ensi sijalle asetettiin *kotimaan oikeus*. Sitä oli selvennettävä ja kehitettävä. Kotimaan oikeuden tuntemuksen lisäämiseen oli ennen kaikkea pyrittävä.

Pääpaino oli kotimaan *positiivisessa oikeudessa*. »Julkaisemalla kirjoitelmia sekä yksityisen että julkisen oikeuden alalta» oli selvitettävä voimassa olevaa oikeuttamme. Tämähän on ollut myöhempinäkin aikoina Lakimiehen kirjoitusten pääasiallisena kohteena, jopa niin, että valtaosa kirjoittajista lienee ilmettyjä positivistejä, jotka eivät ryhdy oikeushistoriallisiin tutkimuksiin tai oikeusvertaileviin tarkasteluihin enemmän kuin toisaalta tulevat kiinnittäneeksi huomiota myöskään *de lege ferenda*-näkökohtiin. Suppeahkoissa artikkeleissa positivismissa pysyminen tuottaakin kirjoittajalleen kiitollista rajoitusta sekä keskitysedun. Suurin osa luki-

jakuntaa lieneekin aina ollut eniten kiinnostunut oman maan voimassa olevan oikeuden selvittelyistä.

Toissijaisesti on kuitenkin jo alunperin tavoiteltu myös *de lege ferenda-luontoisia kirjoituksia*. Luonnostaan lankeaa, että lainsäädännöllisiä uutuuksia on Lakimieheissä yksityiskohtaisestikin selostettu. Mutta muistutettakoon, että jo ohjelmajulistuksessa sanottiin tultavan aiheen mukaan kajoamaan myös niihin puutteisiin ja aukkoihin, joita eri oikeusaloilla lainsäädännössä ehkä havaitaan. Aika ajoin onkin Lakimieheissä ollut tätä tarkoittavia artikkeleja tai lyhyempiä tiedonantoja, joilla ilmeisesti on ollut osuutta vastaisen lainsäädännön suuntaviivojen virallisesti vahvistamisessa ja jopa yksityiskohtien kaavailuissakin. Viimeisten kahdenkymmenen vuoden ajalta — samaan tapaan kuin sitä ennen varsinkin Allan Särkilahti oli kirjoitellut — on tällaisina kirjoittajina mainittava mm. seuraavat: *Elpiö Kaila, Lauri Cederberg, Bruno A. Sundström (Salmiala), Antti Tulenheimo, J. E. Wilskman, Bertil Sjöström, U. J. Castrén, Kustavi Kaila, Brynolf Honkasalo ja Väinö Voipio*. Sitäpaitsi varsin useat ovat artikkeliansa asianomaisissa yhteyksissä huomauttaneet myös *de lege ferenda*-näkökohdista. Ansainnee mainita, että välistä on uusikin lainsäädäntö aiheuttanut kriittillisiä huomautuksia ja arvostelua — lainsäädännöstäkään, varsinkin jos sitä on pakko harjoittaa »tehtailuna», kun ei ole poissa »susikappaleiden» syntymisen inhimillinen mahdollisuus.

Lakimiehen toimintasuunnitelma vuodelta 1903 käsitti, joskin toisarvoisemmin, huomion kiinnittämisen myös *ulkomaiseen oikeuteen*. Tarkoitus oli kuitenkin rajoittua lähinnä vain sellaisten järjestelyjen ja ilmiöiden esittelyyn, jotka voisivat antaa johtoa tai herätteitä meikäläisissä oloissa. Vierasta oikeutta on Lakimieheissä jokaisessa vuosikerrassa jossakin muodossa selvitelty sekä artikkeleissa että kirjallisuusarvosteluissa ja tiedonantoina, mutta sensijaan ei juuri oikeustapausten valossa, paitsi irrallisesti joissakin tekstiyhteyksissä. Runsainta huomiota on saanut osakseen luonnollisesti Ruotsin oikeus ja yleensä pohjoismaiden oikeuselämän ilmiöt, mistä esimerkkinä mainittakoon mm. *Tauno Tirkkosen* laajahko esitys »Oikeudenkäyntilaitoksen kokonaisuudistus Ruotsissa» (LM 1942 s. 137 ss.) ja kokouksesitelmään pohjautuva artikkeli »Eräitä näkökohtia Ruotsin uudesta alioikeusmenettelystä» (LM 1947 s. 563 ss.). Alumpana mainituissa ulkomaisten kirjoittajien esityksissä luonnollisesti kosketellaan enimmäk-

seen ulkomaan oikeutta. Tuntuu olevan muuten syytä yhtyä *Elpiö Kailan* lausumaan toivomukseen (LM 1927 s. 256), että myös »muiden maiden oikeuselämän ilmiöitä olisi entistä kiinteämmin tarkkailtava». Ja hyödylliseltä näyttäisi tämän suorittaminen varsinkin oikeusvertailevasta näkökulmasta.

Tässä yhteydessä käynee muuten toteaminen, että aivan viime vuosina ovat kaksi kansainvälisen oikeuden nuorta tutkijaamme, *Erik Castrén* ja *Tauno Suontausta*, tehokkaalla tavalla liittyneet siihen kansainvälisesti suurimman nimemme *Rafael Erichin* ja tunnetun artikkelinkirjoittajan ministeri *K. G. Idmanin* muodostamaan joukkoon, joka on antanut lakimiehille mielenkiintoista luettavaa tämän oikeuden alalta, mikä varsinkin anglo-amerikkalaisessa oikeustieteellisessä kirjallisuudessa on viime aikoina ylivoimaisesti etualalla.

Kun puhutaan ulkomaan oikeuden huomioon ottamisesta, niin Lakimieheissä olleista tieteellisistä artikkeleista voitaneen ylipäätään väittää, että niissä on tasapuolisesti ja suurella tuntemuksella sekä tunnollisuudella viitattu aiheiden mukaan myös ulkomaiden johtavaan kirjallisuuteen. Samaa ansiota ei ainakaan samassa määrin suinkaan ole kaikilla korkeatasoisillakaan ulkomaisilla aikakauslehdillä enemmän kuin itsenäisillä julkaisuillakaan, kun sensijaan tuo piirre kyllä havaitaan meillä muissakin oikeustieteellisissä aikakauskirjoissa ja tieteellisissä teoksissa. Tämä seikka on omiaan osoittamaan, miten paljon huolta jonkin tieteellisen tutkielman laatiminen meillä ylipäätään vaatii. Lakimiehen artikkeleja ei muutoinkaan liene koskaan kirjoitettu käden käänteessä. Seikka nostaa meikäläiset artikkelit, kuten nähdäksemme täydellä oikeutuksella on sanottu, kansainvälisesti vaativalle tasolle, vaikka suomeksi kirjoitettuina. — eikä juuri sen paremmin ole ruotsinkielistenkään artikkelien laita Europan mannerta ja anglo-amerikkalaista tieteellistä maailmaa ajatellen — ne eivät pysty saamaan ansaittua tunnustusta kansainvälisiltä instansseilta. Saatetaan kuitenkin todeta, että välistä on Lakimiehen tiedonannoissa näkynyt pikku mainintoja, että tietty suomalainen tutkimus on herättänyt huomiota ulkomailla.

Ennen kuin siirrytään yksityiskohtaisempaan tarkasteluun, on ääripiirteinä mainittava, että Lakimiehen alkuperäinen ohjelma käsitti sekä tieteelliset että käytännölliset artikkelit, kirjallisuusarvostelut ja oikeustapaus-

ten selostukset. Kaukokatseisella tavalla pyrittiin yhdistämään oikeusteoria ja oikeuskäytäntö niin, että lukijakunnalle olisi kummassakin suhteessa parasta tarjottavana. Syynä on ilmeisesti ollut myös kannattavuuden laskelmointi. Toivottiin saatavan näin paremmin sekä passiivista, s.o. lukijain taholta tulevaa, että aktiivista, so. toimituksen ulkopuolista kirjoitusavustusta. Luultavaa on, että mielenkiinto lehteä kohtaan ei olisi pysynyt yhtä suurena, jos sisällön olisivat muodostaneet vain joko pelkät artikkelit tai oikeus- ja hallintoinstanssien ratkaisut.

VI. *Artikkeliosasto.* — *Käytännön alalta* on Lakimiehen artikkeliosastossa ollut eri aikoina muutamia kirjoituksia, jotka varmasti ovat olleet suurimmalle osalle lukijakuntaa varsin tervetullutta luettavaa. Lakimiehen hakemisto antaa tästä tarkempaa kuvaa.

Alun alkaen ja yhä edelleenkin Lakimiehen kirjoitusten sisällön pääpaino on kuitenkin ollut *tieteellisissä artikkeleissa*. Koetettiin kyllä vältellä, ettei Lakimiehestä olisi tullut »liian tieteellinen ja akadeemillisesti raskas», niin kuin F. O. Lilius (LM 1904 s. 183) lausuu, ja toivottiin, että lehdestä muodostuisi käytännöllisten juristien todellinen äänenkannattaja. Käytännön miehiltä ei kuitenkaan ole saatu odotettua tukea avustusten muodossa, vaan kaikkina vuosina kirjoittajakunnan valtaosa on ollut tieteenharjoittajien piiriin kuuluvaa taikka maan korkeinta tuomariainesta, jonka kirjoituksille ominaista on niinkään yleensä tieteellinen tutkimustapa. Mutta on havaittavissa, että tieteelliset kirjoitelmat ovat aihevalinnaltaan ja kokoonpanoltaan sekä esityksensä selkeydeltään enimmäkseen olleet sellaisia, että ne ovat kyenneet herättämään mielenkiintoa paitsi muissa tieteenharrastajissa myös käytännön lakimiehissä, jotka lienevät taasen lukijakunnan enemmistönä. Samalla kun määrätty tutkielma on täyttänyt tieteellisesti korkeatkin vaatimukset on se usein ollut omiaan selventämään sekä lainkäyttäjän että lainsäätäjän työssä eteen tulevia kysymyksiä. Mutta välistä jostakin tieteellisestä artikkelista on voitu sanoa, että siinä on harjoitettu tiedettä selvittelynä, josta voidaan käyttää nimitystä *l'art pour l'art*. Semmoistakin oikeustieteen alalla tarvitaan, kuten eräs Lakimiesyhdistyksen puheenjohtajista, professori Bertil Sjöström on lausunut *Elpiö Kailan* tuotannosta puhuessaan, ja sitä edellyttää myös yhdistyksen tarkoitus. Saman alan tutkijoille niistä yleensä on varsin suurta apua. Mutta kuta teoreettisempi ja abstraktisempia kysymyksiä sekä käsiteselvit-

telyjä sisältävä artikkeli on, sitä vieraammalta se saattaa tuntua ei ainoastaan käytännön miehistä vaan jopa toisen alan tiedemiehistäkin. Kukaan ei nimittäin enää nykyään voi hallita kaikkia oikeusaloja, joskin Suomen oikeustieteenharjoittajissa edelleenkin on muutamia, jotka näyttävät melko vapaasti liikkuvan useammankin oikeustieteenhaaran työskentelymailla. Sitäpaitsi siirtymiset toiselta alalta toiselle eivät ole olleet meillä harvinaisia, milloin asianomainen on hakenut esim. jotakin yliopiston professorin virkaa. Tällaisia siirtymisiä heijastuu myös Lakimiehen artikkelien sisällysluetteloista tarkemmin näkyvin tavoin, mutta myöskin jälleen palasmisia entisen alan probleemien pariin on tavattavissa.

Niin kuin järempänä esitetyistä maininnoista ilmenee, varsin usea maan etevimmistä oikeusoppineista on moneen otteeseen avustanut Lakimiestä kirjoituksillaan. Lähinnä juuri ne ovat, käyttäeksemme *Lauri Ailion* sattuvaa sanontaa (LM 1928 s. 221), nostaneet Lakimiehen »sille tasolle, mitä täysipainoiselta lainopilliselta aikakauskirjalta meikäläisissä oloissa voi vaatia, niin että yhdistys hyvällä syyllä saattaa olla ylpeä aikakauskirjastaan». Samaa on sanottava eräistä kirjoittajien luetteloista tarkemmin näkyvistä maan etevimmistä virkajuristeista, joista eräitä muuten on jopa käytetty yliopistollisten viranhakujen asiantuntijoina.

Artikkeliosastollaan Lakimies on tehnyt hyviä palveluksia Suomen oikeustieteelle myös sillä tavoin, että se on suonut sijan nuortenkin tutkijain ensimmäisille tekeleille, kunhan niissä vain on havaittu olevan tunnollisen työn ja valmentautumisen tulosta sekä toiveita herättäviä lupauksia. Useassa tapauksessa tällaisen ensimmäisen tutkielman Lakimieheen ottamista on arvovaltaisella tavalla puoltanut joku nuoren tutkijan työstä ja kyvyistä paremmin perillä oleva asianomaisen alan opettaja. Välistä taasen on — myös asianomaisen omaa etua silmälläpitäen — nähty viisaaksi jättää tarjottu kirjoitus lehteen ottamatta joko aivan epäkypsänä tai huolimattomasti kokoonpantuna. Ja kun nuori tieteenharjoittaja näin on onnistunut saamaan kirjoituksensa Lakimiehen palstoille eikä sitä ole mahdollisesti kriittillisen tarkastelijan silmien eteen joutumisen jälkeenkään köykäiseksi havaittu ja tieteellisesti »teilattu», niin esim. apurahan saannista kilpailtaessa on artikkelia pidetty sopivana ansiona. Se on ollut myös mainiota harjaantumista jatkotutkimuksiin.

Sen osoittimeksi, että Lakimiestä on akateemisestikin pidetty riittävän pätevänä forumina tieteenharjoittajien esiintymiselle, on akateemikkojen itsensä antamien avustusten ohessa vielä mainittava, että esim. haettaessa yliopistollisia opettajan virkoja Lakimiehessä olleita artikkeleja on voitu menestyksellä esittää huomioon otettaviksi tieteellisen pätevyyden lisäperusteina. Tässä mielessä kirjoitetut artikkelit ovat ehkä joskus olleet suurelle osalle lukijakuntaa vieraammiksi jääviä, mutta niiden kautta on kuitenkin palveltu myös käytännöllisen oikeudenhoidon tarpeita auttamalla eteenpäin uusien lakimiespolvien akateemisia kasvattajia. Ja uusi suomalainen tiedemiespolvi tarvitsee juuri Lakimiehen tapaista kenttää tutkimustensa siinäkin muodossa julkaisemiseen.

Lakimiehen alkajaisohjelma pyrki esittämään lukijoilleen lainopillista luettavaa tasasuhtaisesti eri oikeusaloilta. Aina ei tämän toteuttaminen näytä olleen mahdollista, niin kuin esim. *F. O. Lilius* kymmenvuotiskatsauksessaan toteaa (LM 1912 s. 327). Mutta *Elpiö Kailan* Lakimiehen kahdelta-kymmeneltäviideltä ensimmäiseltä toimintavuodelta laatima laskelma todistaa, että siihen ainakin on pyritty ja pääpiirteittäin päästykin.

Seuraavassa esitettäkään Kailan laatiman jaoituksen pohjalla vertailu 25:ltä ensimmäiseltä ja nyt keräämiemme tietojen nojalla myös 20:ltä seuraavalta vuodelta olevien artikkelien jakaantumisesta:

	1903—1927	1928—1947
I. Yleinen oikeustiede ja oikeusfilosofia	3 0/0	1,87 0/0
II. Oikeushistoria	1	1,64
III. Kansainvälinen oikeus	4	4,45
IV. Valtiosääntöoikeus	6	10,07
V. Hallinto-oikeus	15	19,44
VI. Siviilioikeus (+ kauppa- ja kansainvälinen yksityisoikeus)	19	19,67
VII. Talousoikeus	10	7,96
VIII. Rikosoikeus	16	15,93
IX. Prosessioikeus	13	13,11
X. Eri alat (sekalaiset)	13	5,85

Koko Lakimiehen toiminta-aikana on ensimmäinen ryhmä ollut suhteellisen pieni ja toista ryhmää saataneen suorastaan pitää surunlapsena.

Mutta ehkä syynä on osaksi ollut sekin, että alunperin oli tarkoitus vältellä liikatieteellisyyttä ja tarjota lukijoita todella kiinnostavaa, mitä näissä ryhmissä ei yhtä sopivasti kuin muissa ehkä pystytä antamaan. Muu tilasto puhuu itse puolestaan. Sen valossa lienee muuten havaittavissa pyrkimystä julkisoikeudellistumiseen päin, mikä ilmiö muussakin oikeuselämässä tehtyjen havaintojen mukaan on nykyään vallalla.

Mielenkiintoista olisi yksityiskohtaisemmin tarkastella huomattavampien artikkelien sisältöä viimeisiltä kahdelta vuosikymmeneltä. Se ei kuitenkaan saata tässä yhteydessä tapahtua. Lienee kuitenkin paikallaan lyhyesti mainita, ketkä tänä aikana ovat eri aloilla ahkerimpina kirjoittajina esiintyneet, vaikka tämä maininta ei ole tyhjentävä eikä anna täyttä kuvaa kaikista panoksista, sillä jokin ainoakin artikkeli voi olla tieteellisesti arvokas. Seikkaperäisemmän kuvan tässä suhteessa tarjoaa edellämainittu viimeinen Lakimiehen hakemisto vv. 1903—1944. Eräiden artikkelien systemaattinen luokittelu tuottaa vaikeuksia ja edellä olevassa laskelmassa on muutamassa kohdin artikkelin pääasiallista luonnetta pidetty hakemiston omaksumasta käsityksestä poikkeavana, mikä seikka selvennykseksi sanottakoon.

Yleisen oikeustieteen ja oikeusfilosofian alalta ei Lakimiehessä ole monta artikkelia. Lähinnä tähän ryhmään luettavina ansaitsevat huomiota *Elpiö Kailan* »Näkökohtia subjektillisesta oikeudesta» (LM 1937 s. 444 ss.), *T. M. Kivimäen* »Lainkäytön ja oikeustieteen oikeutta kehittävästä merkityksestä» (LM 1937 s. 474 ss.), *V. Merikosken* »Huomioita lainopillisen terminologian alalta» (LM 1939 s. 435 ss.), *Y. J. Hakulisen* »Virheellisen lakitekstin oikaisemisesta» (LM 1934 s. 251 ss.) sekä *Aatos Alasen* »Kohtuusnäkökohtien merkitys lainsäädännössä ja -käytössä» (LM 1942 s. 175).

Oikeushistorian alalta on muutama lainopillisen kirjallisuuden historiaa koskeva artikkeli (*Paavo Alkio*, *Yrjö Raevuori* ja *Paavo Pajula*), *Bertil Sjöströmin* kirjoitus »Piirteitä Helsingin Yliopiston lainopillisen tiedekunnan vaiheista» (LM 1940 s. 203 ss.) sekä eräs *Ragnar Hemmerin* neljän sivun mittainen esitys, ja erityisesti ansaitsee maininnan *K. R. Melanderin* tutkimus »Entisaikain oikeudenkäynti Suomessa» (LM 1929 s. 193 ss.), jommoisista kaivattaisiin lisää.

Kansainvälinen oikeus on Lakimiehessä suhteellisen hyvin ja arvovaltaisella tavalla edustettu: *Rafael Erichiltä* on 7 kirjoitusta, *Erik Castréniltä*

6 artikkelia, *K. G. Idmanilta* sekä *Tauno Suontaustalta* kummaltakin kaksi tutkielmaa, minkä lisäksi huomiota herättää kauppaoikeuden erikoistutkijana tunnetun *Lauri Cederbergin* 18 sivua pitkä kirjoitus »Sotilaallisten joukkojen kuljetuksesta neutraalisen valtakunnan alueen kautta» (LM 1940 s. 30 ss.): Sitäpaitsi eräissä artikkeleissa, jotka ovat valtaosaltaan muuta luonnetta, käsitellään myös kansainvälisoikeudellisia kysymyksiä samoin kuin muutamissa poiminnoissakin. Varsinaisten artikkelien lukumäärä on 19 (niistä 14 viimeisiltä kymmeneltä vuodelta!) ja sivuluku yhteensä 266 sivua.

Valtiosääntöoikeuteen luettavia artikkeleja on kertomusajalta, kuten alkuvuosiltakin, ilahduttavan runsas määrä, nimittäin 43, käsittäen yhteensä 802 sivua. Huomattavimpina avustajina mainittakoon (sulkeissa lukumäärät) *Rafael Erich* (6, ja huom. edellisen ryhmän 7 kirjoitusta vielä lisäksi!) *Kaarlo Kaira* (10, mutta muutama kirjoitus vielä toisaalla), *Anton Kotonen* (3), *Eino J. Ahla* (2), *Helge Halme* (2), *Y. Puhakka* (2), *Y. J. Hakulinen* (2), *V. Merikoski* (4) sekä *Paavo Kastari* (6). Eräisiin tässä ryhmässä huomioituihin artikkeleihin liittyy myös muille oikeusaloille lankeavia piirteitä.

Hallinto-oikeudellisia artikkeleja on lehdessä ollut kokonaista 83 sivuluvuultaan 1382. Ahkerimpina kirjoittajina esiintyvät *K. J. Ståhlberg* (7), *Tapio Tarjanne* (7), *V. Merikoski* (9, mutta hänellä on muiltakin aloilta artikkeleja), *Gust. Ignatius* (3), *Iivär Ahava* (2), *U. J. Castrén* (6), *A. K. Ikkala* (3), *Matti Aura* (2), *Mikko Louhivaara* (2), *Aarne Rekola* (5), *J. T. Hyvönen* (2), *Reino Kuuskoski* (4), *Aarne Saarialho* (2), *Otto Larma* (2), *Olavi Rytkölä* (4) ja *Olavi Hönka* (2). Lehden ohjelmajulistuksen toivomus hallinnollisten kysymysten käsittelemisen suotavuudesta on tullut runsain mitoin täytetyksi. Käytännön lakimiehillä on tässä ryhmässä varsin tuntuva osuus. Erityisesti herättää huomiota, että kirjoitukset eivät ole olleet vain muutaman henkilön varassa, vaan tekijöitä on useita.

Siviilioikeus, johon tässä laskelmassa on *Kailan* jaoittelun seuraamisen takia lisätty myös kauppa- ja kansainvälinen yksityisoikeus, on luonnollisesti oikeuden pääaloja niin kirjoitusten luku- (84) kuin sivumäärään (1446) nähden. Lukuisista eri kirjoittajista saatetaan tässä mainita vain seuraavat, jotka artikkelien lukumäärään ja sivulukuihin katsoen osoittautuvat tässä ryhmässä uutterimmiksi, nimittäin: *Lauri Cederberg* (9 kirjoi-

TAUNO TIRKKONEN

Hallituksen jäsen 1941—
Lakimiehen toimitussihteeri 1936—1945

A. R. HEIKONEN

Hallituksen jäsen 1948—

A. K. IKKALA

Hallituksen jäsen 1948—

NIILO LUUKANEN

Hallituksen jäsen 1943—

TEUVO AURA

Hallituksen jäsen 1946—
Sihteeri 1942—1946

KUSTAVI KAILA

Lakimiehen päätoimittaja 1936—1944 sekä
toimitussihteeri 1918—1925 ja 1933—1935

tusta, joista useat ovat varsin laajoja), *Ilmari Caselius* (4), *Y. J. Hakulinen* (23 kirjoitusta lienee luettava lähinnä tähän ryhmään, mikä on, kun Hakulinen on kirjoittanut myös muilta aloilta, valtava saavutus ja kaiken tunnustuksen arvoinen!), *A. R. Heikonen* (11, siis varsin huomattava panos), *Huugo Raninen* (4), *T. M. Kivimäki* (4), *Ilmari Melander* (2, mutta huom. myös seuraava ryhmä), *Antero Laakso* (2), *Paavo Ant-Wuorinen* (2) ja *Martti Rautiala* (2). — Puhtaasti siviilioikeudelliset artikkelit jäisivät kyllä lukumäärässään huomattavasti alle hallinto-oikeudellisen määrän, ellei kauppaoikeudellisten artikkelien panos (kansainvälinen yksityisoikeus sitävastoin on aivan vähissä) toisi melkoista lisää (lähinnä *Cederberg* ja *Raninen*), joten siis itse asiassa hallinto-oikeudella on ollut kaikkein vahvin edustus.

Talousoikeus oli jo Kailan luettelossa hyvin edustettuna. Sen osuus on nytkin suhteellisen huomattava: 34 artikkelia ja yhteensä 573 sivua. *Kyösti Haataja* esiintyy ensimmäisenä, sillä hänellä on tässä ryhmässä 9 varsinaista artikkelia, niiden joukossa kaksiosainen, yhteensä 66 sivun pituinen mammuttiartikkeli »Maa-oikeudellisia kysymyksiä» (LM 1929 s. 228 ss. ja 293 ss.). Muista mainittakoon mm. *Wäinö Kannel* (2), *Arvo Sipilä* (3, mutta sen lisäksi artikkeleja myös muualla eri ryhmissä) ja *Ilmari Melander* (4).

Rikosoikeuden alalta on useita huomattavia artikkeleita (yhteensä 68 = 1106 sivua), joten *Allan Serlachiuksen* hyvät perinteet jatkuvat. Kirjoittajista ansaitsevat maininnan vuosilta 1928—1937 mm. *Antti Tulenheimo* (4) ja *Bruno A. Sundström-Salmiala* (2) sekä, koko viimeisten 20 vuoden aikaa silmälläpitäen, *Brynolf Honkasalo* (lähinnä rikosoikeudellisenä pidettäviä kirjoituksia 11), jolla on artikkeleita myös muilta aloilta, *Aatos Alanen* (5), *Paavo Kekomäki* (4), *Kustavi Kaila* (2) ja *Inkeri Anttila* (3). Lähinnä rikosoikeudellisiksi saataneen katsoa lääket. tri *Martti Kailan* laajat kirjoitukset, joista on suotu sija kokonaista 10 artikkelille, mikä on omiaan herättämään huomiota näin oikeustieteellisessä aikakauskirjassa. Sitäpaitsi *W. A. Palmella*, *Toivo J. Komsilla* ja *Paavo Alkiolla* kullakin on kaksi laajahkoa tutkielmaa sekä mm. fil. tohtori *Veli Verkolla* yksi kirjoitus erään muualla olevan lisäksi.

Melko vahvasti edustettuna esiintyy luettelossamme myös prosessioikeus (56 artikkelia = 977,0 sivua). Ahkerimpia kirjoittajia ovat olleet

artikkelien luvun ja laajuuden mukaan arvostellen *Bertil Sjöström* (jolla edelliseltä puoliskolta on, *R. A. Wreden* nekrologi mukaanluettuna, 6 kirjoitusta ja jälkimmäiseltä 1 artikkeli eräissä muissa ryhmissä esiintyvien kirjoitustensa lisäksi), *Tauno Tirkkonen* (joka on päässyt neljääntoista laajaan artikkeliin=328 sivua), *J. E. Wilskman* (3=87 sivua), edellä rikosoikeuden kohdalla jo huomioitu *Brynolf Honkasalo* (2), *Wäinö Kannel* (2), *J. E. Kalha* (3), *Samuli Koski* (2), *Väinö Voipio* (2), *Tauno Ellilä* (2) sekä mm. jo hallinto-oikeuden kohdalla mainittu *Aarne Rekola* (1=41 sivua). Prosessioikeudellisia kirjoitelmia on, kuten prosessioikeuden käytännöllisluontoisuudesta johtuen voidaan odottaakin, suhteellisen paljon saatu myös käytännön lakimiesten taholta, mikä on syytä ilolla merkillepanna. Tässä mielessä ja muistaen, että alkujaan tätä juuri toivottiin, tulkoon vielä mainituksi *Eino Heilimon* artikkeli »Huomioita tuomiokunnasta» (LM 1942 s. 123 ss.), joka yhdessä *Wilskmanin*, *Kalhan* ja *Voipion* edellä mainituiksi tulleiden kirjoitelmien kanssa on muillekin tuomiokunnantuomareille kehotuksena samantapaisten avustusten lähettämiseen. Alituomari-tahoa kiinnostavana viitattakoon vielä hallinto-oikeuden kohdalla mainitun *Reino Kuuskosken* artikkeliin »Oikeudenkäynnin joutuisuuden lisääminen muuttamalla oikeudellista jaoitusta» (LM 1946 s. 627 ss.).

Aloilta, joita ei voitane lukea mihinkään luettelomme ryhmistä I—IX, on ajalta 1928—1947 kolmattakymmentä artikkelia, joiden sivuluku nousee yli 200:n. Tässä ryhmässä esiintyvien kirjoittajien nimiä (*Allan Serlachius*, *Iivar Ahava*, *Allan Viranko*, *F. A. Pehkonen*, *Kustavi Kaila*, *V. Merikoski*, *Rafael Erich*, *Kyösti Haataja*, *Y. J. Hakulinen*, *Tauno Tirkkonen*, *Arvo Sipilä*, *Lauri Ailio*, *Lauri Borenius*, *Veli Verkko* ja *Paavo Alkio*) on edellä jo muissa yhteyksissä mainittu.

Ahkerimman kirjoittajan tittelistä, kun otetaan myös kirjallisuusosasto ja sen yhteyteen liittyvät vastineet ja väittelyt huomioon, kahden viimeisen vuosikymmenen ajalta kilpailevat vahvasti keskenään *Y. J. Hakulinen*, *Brynolf Honkasalo*, *Tauno Tirkkonen*, *Lauri Cederberg*, *Rafael Erich*, *V. Merikoski* sekä melkoisesti myös *Kyösti Haataja*, *Kaarlo Kaira* ja *Arvo R. Heikonen*. (Vrt. myös LM 1945 s. 146 s. ja 309).

Valittaa vain täytyy, ettei monia muita eteviä kirjoitelmia, jotka ovat hajallaan eri ryhmissä, käy tässä mainitseminen.

VII. Oikeustapausten osasto. Oikeustapausten selostamisessa on eniten käsitelty ylimmän tuomioistuimen ratkaisuja. Hovioikeuksien kannanotot ovat jääneet varsin vähälle. Kun kuitenkin hovioikeudet ovat eräissä asioissa aina ja muutoksenhaun rajoituksiin nähden erinäisissä tapauksissa useasti viimeinen instanssi, niin tuntuisi olevan aihetta enemmän selostaa myös hovioikeuden ratkaisuja, kuten tehdään esim. *Svensk Juristtidning*issä. Se olisi omiaan lisäämään mielenkiintoa lehteä kohtaan maan virkatuomarien ja heidän monilukuisten virka-apulaistensa taholta. Jo alkujaan lähdettiin siitä, että myös hallinnolliseen lainkäyttöön, erittäinkin kunnallislainsäädännön alaa koskevaan, oli kiinnitettävä erityistä huomiota. Tätä toimiohjetta onkin noudatettu koko toimiajan. *Elpiö Kaila* on oikeassa väittäessään, että Lakimiehellä on alusta pitäen hallinnolliselle lainkäytölle omistettu huomiota enemmän kuin yleensä vastaavanlaisissa julkaisuissa (LM 1927 s. 252). Viime aikaisissa hallinto-oikeudellisissa oikeustapauksissa näyttää vero-oikeudellinen aines olevan lisääntymään päin. Muuten on syytä mainita, että aikanaan Lakimies sai yleisistä varoista avustusta sillä nimenomaisella ehdolla, että lehdessä selostettiin senaatin oikeusosaston ratkaisuja (ks. LM 1927 s. 252).

Havainnollisen kuvan oikeustapausten osuudesta Lakimiehen sisällössä antanee *Elpiö Kailan* laskelma, että vv. 1903—1927 Lakimiehellä on selostettu noin 450 kotimaista oikeustapausta, niistä melko suuri osa hallinnollisen lainkäytön alalta. Vastaavasti vuosilta 1928—1947 poimittuna olemme saaneet nyt seuraavanlaiset luvut:

Vuosi	KKO	HO	KHO	Muut instanssit
1928	29	—	4	—
1929	27	4	7	8
1930	38	—	17	13
1931	19	—	15	—
1932	42	—	53	14
1933	20	—	17	—
1934	12	—	14	—
1935	18	—	16	—
1936	8	—	10	—
1937	9	—	8	—

Tauno Ellilä

Vuosi	KKO	HO	KHO	Muut instanssit
1938	17	—	19	—
1939	6	—	6	—
1940	9	—	9	1
1941	7	—	9	—
1942	14	—	12	—
1943	18	—	17	—
1944	13	—	15	—
1945	18	—	18	1
1946	14	—	17	—
1947	19	1	14	—
	357	5	297	37=yhteensä 696.

Edellä olevasta näkyen eräinä vuosina on KHO:n ratkaisuja ollut enemmänkin kuin KKO:n oikeustapauksia. Muita instansseja koskevat luvut tarkoittavat Tasavallan presidentin, Valtioneuvoston, Oikeuskanslerin, Oikeusasiamiehen ja Virkaylioikeuden ratkaisuja.

Mitä tulee oikeustapausten selostamistapaan, niin Lakimiehessä ei yleensä esiinny mitään kommentointeja, mikä lienee toimituksen harkittu kannanotto.

Lukijalle tuntuisi kuitenkin olevan enemmän hyötyä, jos tällaisia lisäviitteitä samalla välistä annettaisiin, vaikka ei mentäisikään aivan kaikkien oikeustapausten yksityiskohtaiseen selittämiseen. Valitettavaa on, etteivät erinäiset Lakimiesyhdistyksen kokouksissa selostetut oikeustapaukset ilmeisesti ole lainkaan saaneet — ehkä kokouksessa esiintyneen selostajansa omaa vaatimattomuutta — sijaansa lehdessä, vaikka ainakin osa niistä olisi ehkä sen ansainnut.

Muutamat viimeaikaiset KHO:n ratkaisut ovat olleet varsin runsailla kirjallisuusviittauksilla varustetut. Kaikissa oikeustapauksissa on niissä käsiteltyjä oikeuskysymyksiä osoittava rubriikki, joka mainitaan myös sisällysluetteloissa ja siten helpottaa oikeustapausten käytettävyyttä. Joidenkin ratkaisujen yhteydessä viitataan myös varhaisempiin ennakkotapauksiin, mikä tapa on sekä tutkijoille että lainkäyttäjille suureksi hyödyksi.

VIII. Oman ryhmänsä ovat alusta pitäen²⁰ Lakimiehessä muodostaneet kirjallisuusarvostelut tai ylimalkaisemmat kirjallisuusilmoitukset, jotka viime vuosina on ryhmitetty erikoiseen *kirjallisuusosastoon*. Maininnan ansaitsee, että jo ensimmäisessä numerossa 1903 oli 7 sivun mittainen, erästä saksankielistä hallinto-oikeudellista kirjauutuutta käsittelevä referaatti, jonka laatija muuten oli nykyinen Tasavallan presidenttimme J. K. Paasikivi. Suuri osa kirjallisuusarvosteluista kantaa tieteellistä leimaa. Näin on varsinkin niiden arvostelujen laita, jotka ovat osa tai kokonaisuus virallisen vastaväittäjän lausuntoa lakitieteellisestä väitöskirjasta taikka syntyneet jostakin teoksesta annettavan asiantuntijalausannon yhteydessä. Osa taasen on enemmän referoivaa laatua tai rajoittuu aivan lyhyeen ilmoitukseen. Vuodesta 1943 lähtien Lakimies-lehden toimituksessa on ollut erikoinen kirjallisuusosaston hoitaja, mikä toimenpide lienee syntynyt V. Merikosken ajatuksesta. Lakimiehessä olleiden kirjallisuusarvostelujen ja -ilmoitusten ahkerimpina kirjoittajina mainittakoon kertomusajalta mm. *Kyösti Haataja, Tapio Tarjanne, Brynolf Honkasalo, V. Merikoski, Tauno Tirkkonen, Kaarlo Kaira, Aatos Alanen, Y. J. Hakulinen, Aarne Rekola, Erik Castrén ja Otto Brusiin*. Muutamista huomattavammista teoksista on arvostelu puettu tavallisen artikkelin muotoon. Välistä on rajoitettu tekemään vain lyhyt maininta siinä yleisluettelossa, joka tavallisesti esiintyy kussakin vihkossa viimeisenä. Siinä luetellaan myös erinäisissä muissa aikauskirjoissa olevat huomattavimmat artikkelit. Muutamissa tapauksissa lehteen aiottu kirjallisuusarvostelu on jäänyt pois sen vuoksi, ettei kustantajalta tai tekijältä ole saatu kirjaa arvosteltavaksi, ja joskus taas jätetty pois syystä, että se olisi ollut liian murhaava. Kysymys on kuitenkin kaksiteräinen, sillä kirjallisuusarvostelun tulisi, jos kerta siihen on objektiivista aihetta, huomauttaa myös teoksista, joissa on perusvirheitä tai puutteita, mutta jotka asioita tarkemmin tuntematon lukija voi ottaa täysin pätevistä. Esiintyyhän muittenkin tieteitten alalla ja varsinkin kaunokirjallisuuden arvosteluissa perin musertavaakin kritiikkiä.

Kailan laskelman mukaan (LM 1927 s. 251) ajalta 1903—1927 on Lakimiehessä ollut kaikkiaan noin 80 erillistä kirja-arvostelua ja -ilmoitusta. Vastaavasti saamme ajalta 1928—1937 yhteensä 27 sekä vuosilta 1938—1947 kaikkiaan 139 arvostelua ja ilmoitusta, joista eräissä käsitellään samassa yhteydessä useampia teoksia.

Välistä on Lakimiehessä ollut kirja-arvostelu antanut aihetta tekijän ja arvostelijan väliseen tieteelliseen väittelyyn, mikä on ollut omiaan tuomaan virkeyttä ja lisävalaistusta asiaan.

IX. Nämä edellä luetellut ryhmät oli suunniteltu toteutettaviksi jo alusta pitäen. Sittenkin on Lakimiehen sisällössä hiljalleen ilmennyt myös muunlaista ryhmittelyä, joka on muodostunut toimitustavaksi tai muutoin erikoista huomiota ansaitsevaksi perusteeiksi.

Kun Lakimies laboroi oikeuden kaikilla aloilla ja leveällä rintamalla, niin ehkä juuri siitä johtuneen, ettei lehteen ole muodostunut niin sanoaksemme ammatillisten kirjoitusten ryhmää. Toisin on esim. vuonna 1920 toimintansa aloittaneen Suomen asianajajaliiton äänenkannattajan »Defensor Legis»-lehden laita, kun sen abstraktinen lukijapiiri edustaa lähinnä juuri asianajajatahoa. Kapeammalla alalla liikuttaessa tulevat juuri sen alan ammattikysymykset paremmin esille ja herättävät lukijakunnassaan kauttaaltaan mielenkiintoa. Kuitenkin voidaan Lakimiehessäkin havaita eräitä kirjoituksia ja lukuisakin joukko lyhyitä tiedonantoja, jotka saatettaisiin lukea tavallaan *ammatillisiksi*, koska ne kiinnostavat joko kaikkia tai huomattavan laajan alan lakimiehiä. Lakimiesten koulutus on eräs tällainen kohde. Virkamiehinä toimivia taasen kiinnostaa käytännöllinen harjoittelu ja käytännöllisammatillinen kasvatus, samaten kuin esim. palkkausolot ja verotus sekä koko virkamiesoikeus yleensä. Lisäksi lukisimme lähinnä tähän ryhmään sellaiset artikkelit, joissa korostetaan niin sanoaksemme tuomarin tehtävän ylevyyttä, missä suhteessa erikseen on mainittava *Tapio Tarjanteen* artikkeli »Tuomarien erottamattomuudesta» (LM 1931 s. 333 ss.). Muita tähän ryhmään kuuluvia ovat esim. seuraavat kirjoitukset: *Kaarlo Kairan* »Virkamiestutkintojen uudelleenjärjestämisestä» (LM 1937 s. 167 ss.); *Kyösti Haatajan* »Lainopin opetuksen uudelleen järjestely Helsingin yliopistossa» (LM 1945 s. 513 ss.); *U. J. Castrénin* »Hallintovirkamieskasvatuksesta» (LM 1943 s. 45 ss.); *J. E. Kalhan* »Nuorten lakimiesten ammatillisesta kasvatuksesta» (LM 1945 s. 99 ss.); *Olavi Hongan* »Lakimiesten palkkaus ja siinä vallitsevien epäkohtien korjaaminen» (LM 1946 s. 399 ss.); *V. Merikosken* »Lakimieskasvatuksen päämäärät ja valinta lakimiesuralle» (LM 1946 s. 385 ss.); ja *Aarne Rekolan* »Virkamiehen oikeudesta vähennysten tekemiseen tuloverotuksessa» (LM 1947 s. 547 ss.).

Niinikään *Olavi Rytkölän* kirjoituksissa käsitellään yleensä virkamiehiä kiinnostavia kysymyksiä.

Lakimiesjärjestöjen toimintaa on seurattu Lakimieheissä olevissa tiedonannoissa ja muutamassa kirjoituksessakin. Kun vuonna 1944 perustettiin *Suomen Lakimiesliitto* ja se on saanut oman tiedonantolehtisensä (*»Suomen Lakimiesliiton Tiedoituksia«*), niin Lakimiehen laajaksi paisuneesta sisällöstä juuri tässä suhteessa tulee ehkä jotain vastaisuudessa siirtymään Lakimiesliiton tiedotuslehden palstoille. *Tieteellisten kokousten* ja varsinkin ulkomaisten kongressien *selostuksia* on niinikään Lakimieheissä esiintynyt. Tätä onkin pidettävä tähdellisenä, sillä muutoin voisivat niissä olleet tieteelliset esitelmät, vaikka ne ehkä on erikseen painettukin, sekä asioista syntyneet keskustelut jäädä unhoon ja huomaamatta. Pääyhdistyksen kokouksia ja myöskin alaosastojen toimintaa on jatkuvan tavan mukaan Lakimieheissä selostettu. Kuluvana vuonna on herätetty kysymys, voitaisiinko Lakimieheissä ehkä julkaista ne alustukset, joita pääosastosta alaosastoille lähetetään, sekä huomattavanlaatuiset niiden pohjalta pidetyt esitelmät ja keskusteluissa esitetyt mielipiteet.

X. Asian luonnosta johtuu, että Lakimieheissä on eri vuosina ollut joukko kotimaisten lakimiesten ja ulkomaalaistenkin *merkkipäivä- ja muistokirjoituksia*. Eräät numerot, jotka kyllä sivunumeroiltaan sulautuvat vuosikerran juokseviin sivunumeroihin, ovat ilmestyneet *juhlanumeroina*. Merkkipäivän tai kuolemantapauksen johdosta ovat kirjoituksen laatineet usein lehden päätoimittaja tai joku asianomaisen oikeusalan Lakimieslehteä lähellä oleva lakimies. Välistä nämä kirjoitukset antavat, paitsi biograafisia tietoja, myös hyvän yleiskäsityksen asianomaisen henkilön oikeustieteellisestä tuotannosta. Lehden toimitussihteeri on sitäpaitsi järjestelmällisesti laatinut lyhyehköt maininnat manan majoille menneistä lakimiesyhdistyksen jäsenistä. Lakimiehen lehdille on myös tullut muistiin piirretyksi niiden useiden nuorten lakimiesten nimet, jotka ovat sodissa kaatuneet.

XI. Erästä lehdessä aikoinaan silloin tällöin esiintyneestä kirjoitusten tyypistä, jonka säilyttämisen suhteen on esitetty eri mieltä, on aihetta mainita. Tarkoitamme tällä ns. *päivänpoliittisia kysymyksiä*, joissa käytetty sanonta varsinkin aikojen perästä saattaa tuntua kovin iskevältä ja väkevältä, ehkäpä repiväksikin osoittautuvalta. Kun itse *Allan Särkilähti*,